

Pilar III rapport
31.12.2014

1	Innledning	1
1.1	Omfang	1
1.2	Konsolidering	2
1.3	Målsetninger (2015-2016) og strategiske prioriteringer 2015	3
2	Ansvarlig kapital	4
2.1	Kapitaldekning	4
2.2	Ansvarlig kapital	5
2.2.1	Ansvarlige lån / Fondsobligasjon	7
2.2.2	Andre forhold	7
2.3	Uvektet kjernekapitalandel / Leverage Ratio	7
3	Kapitalkrav	8
3.1	Myndighetsbaserte kapitalkrav	8
3.2	Beregningsgrunnlag	10
3.2.1	Kreditrisiko	10
3.2.2	Markedsrisiko	10
3.2.3	Operasjonell risiko	10
3.2.4	CVA (Credit Value Adjustments)	10
4	Styring og kontroll av risiko	12
4.1	Regelverk	12
4.2	Vurdering av samlet kapitalbehov – ICAAP (Pilar II)	12
4.3	Scenarier 2015	12
4.4	Organisering av risikostyringsfunksjonen	12
4.5	Kreditrisiko	13
4.5.1	Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko	13
4.5.2	Omfang og egenskaper til risikoreportering og målesystemer	17
4.5.3	Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse	17
4.5.4	Konsentrasjonsrisiko	18
4.6	Markedsrisiko	19
4.6.1	Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko	19
4.6.2	Omfang og egenskaper til risikoreportering og målesystemer	19
4.6.3	Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse	19
4.7	Operasjonell risiko	19
4.7.1	Oppfølging av hendelser	19
4.7.2	Konvertering til EIKA / SDC	19
5	Opplysninger om arter av risiko	20
5.1.1	Generelt om kreditrisiko	20
5.1.2	Brutto nedskrevne engasjement	22
5.2	Operasjonell risiko	28
5.2.1	FRAM	28
5.2.2	Autorisasjonsordningen (AFR)	28
5.2.3	IKT sikkerhet	28
5.2.4	Hvitvasking	28
5.2.5	Internkontroll	29

5.2.6	Internrevisjon	29
5.2.7	Uønskede hendelser.....	29
6	Pantsetting av egne aktiva	30
7	Avkastning og utbyttepolitikk.....	31

Tabell 1 Datterselskap og tilknyttede selskap	2
Tabell 2 Investerings tjenester	2
Tabell 3 Målsetninger 2015 - 2016	3
Tabell 4 Strategiske prioriteringer.....	3
Tabell 5 Kapitaldekning 31.12.14	4
Tabell 6 Ansvarlig kapital.....	5
Tabell 7 Beregning av ansvarlig kapital	6
Tabell 8 Ansvarlig lån - Fondsobligasjon	7
Tabell 9 Absolutt kapitalkrav	8
Tabell 10 Kapitalkrav - inkludert buffer	9
Tabell 11 Beregningsgrunnlag - metoder	10
Tabell 12 Detaljert beregningsgrunnlag	11
Tabell 13 Uønskede hendelser	19
Tabell 14 Samlet engasjement pr eng. type (uten nedskrivning)	20
Tabell 15 Samlet engasjement fordelt på bransjer (uten nedskrivning)	21
Tabell 16 Samlet engasjement fordelt på vesentlige geografiske områder	21
Tabell 17 Brutto nedskrevne engasjement	22
Tabell 18 Individuelle nedskrivninger	22
Tabell 19 Resultatførte endringer nedskrivninger	23
Tabell 20 Valutaeksponering	24
Tabell 21 Investeringer	25
Tabell 22 Verdsettelseshierarki	26
Tabell 23 Netto verdiendring aksjer 2014	26
Tabell 24 Likviditetsindikatorer.....	27

Figur 1 Interessegrupper i Sandnes Sparebank	1
Figur 2 Prosess - produksjon av produkt/tjenester	14
Figur 3 Produsere kredittprodukt PM.....	15
Figur 4 Produksjon av kredittprodukt NL	16
Figur 5 Organisering av kredittrisiko	16
Figur 6 Kredittrisiko - elementer i konsentrasjonsrisiko	18
Figur 7 Renterisiko (konsern)	23
Figur 8 Valutaeksponering pr valuta	25
Figur 9 Kapitalplan	26
Figur 10 Eksponering operasjonell risiko - FRAM.....	28
Figur 11 Overføring av boliglån SSB Boligkreditt	30

1 Innledning

1.1 Omfang

Regelverket omkring kapitaldekning for norske banker gjenspeiler EUs kapitaldekningsregelverk. Dette kapitaldekningsregelverket er i stor grad endret gjennom CRD IV regelverket. Dette regelverket består av en forordning (Forordning 575/2013) og et direktiv (Direktiv 2013/36/EU).

Forordningen ([Link](#)) retter seg direkte mot bankene, og inneholder krav til ansvarlig kapital (både Basel II og III krav), likviditet, store engasjement samt offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar III).

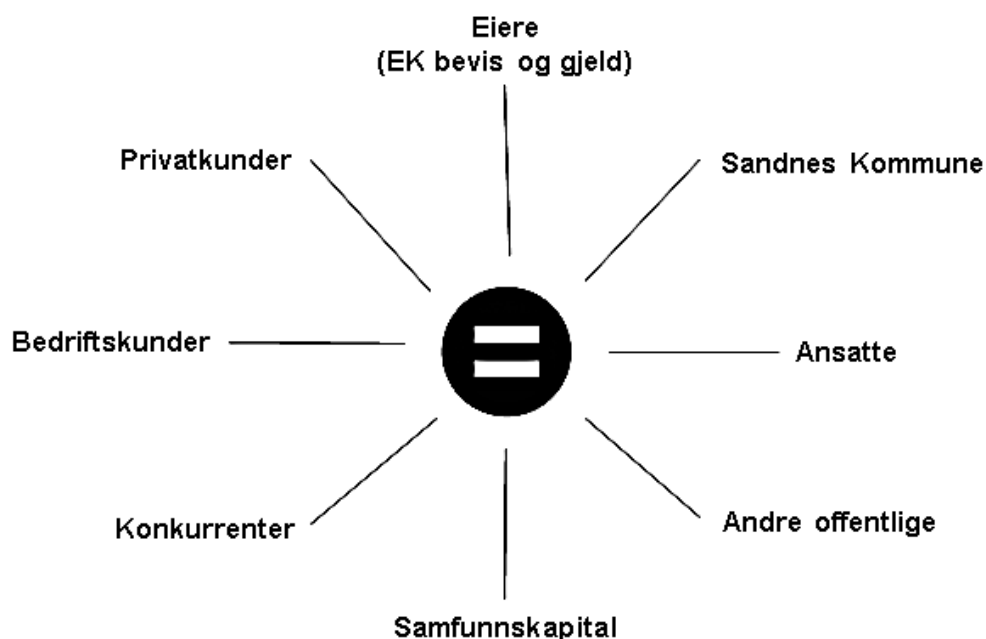
Direktivet ([Link](#)) gir mer generelle virksomhetsregler for bankene, inkludert bestemmelser omkring intern risiko- og kapitalvurdering (ICAAP) og virksomhetsstyring. Inkludert i direktivet er også bestemmelser omkring kapitalbufferne.

Offentliggjøring av finansiell informasjon er en viktig del av dette regelverket, og er nedfelt i artikkel 431 til 455 i forordningen ([Link](#)). I Norge er kravet omkring offentliggjøring av finansiell informasjon nedfelt i Kapitalkravforskriften Del IX ([Link](#)) og Lov om finansieringsvirksomhet § 2-9 c ([Link](#)).

I tillegg til forordningen er det utarbeidet tekniske standarder og utfyllende retningslinjer både fra European Banking Association (EBA) ([Link](#)) og Bank of International Settlement (BIS) ([Link](#)).

På tross av et stort omfang av retningslinjer omkring offentliggjøring av finansiell informasjon er det Sandnes Sparebank selv som avgjør hvilken informasjon som skal offentliggjøres. Avveining av hvilken informasjon som offentliggjøres vurderes ut fra bankens ulike interessegrupper.

Figur 1 Interessegrupper i Sandnes Sparebank

Finansiell informasjon vil i all hovedsak være av nytte og interesse for bankens eiere, men også andre interessegrupper vil ha behov for finansiell informasjon. Omfanget av informasjonen i denne rapporten er vurdert ut fra informasjonsbehovet til bankens ulike interessegrupper.

Rapporten gir i tillegg til finansiell informasjon også en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i Sandnes Sparebank. Offentliggjøring av informasjon vurderes ut fra omfang og kompleksitet i drift av Sandnes Sparebank. Sandnes Sparebank bruker kun enkle standard modeller i forbindelse med beregning av kapitalbehov, noe som også gjenspeiles i denne rapporten. Etter vårt syn dekker rapporten kapitaldekningskravene til offentliggjøring av finansiell informasjon (ref Kapitalkravforskriften).

Dokumentet er basert på tall per 31.12.2014 hvor ikke annet fremgår. Dokumentet i sin helhet oppdateres minimum årlig. Periodisk informasjon om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital vil i tillegg være tilgjengelig i bankens kvartalsrapporter. Ved ny informasjon som kan ha vesentlig betydning for vurdering av bankens finansielle stilling, vil dette dokumentet bli oppdatert løpende.

For supplerende opplysninger om finansiell stilling og utvikling vises det til bankens års- og kvartalsrapporter som offentliggjøres løpende på bankens hjemmeside (www.sandnes-sparebank.no).

Med omtale av banken og/eller konsern i dette dokumentet menes konsernet Sandnes Sparebank. Med begrepet morbank menes Sandnes Sparebank.

1.2 Konsolidering

Konsernet Sandnes Sparebank består av morbank og datterselskap. Oversikten under viser oversikt over datterselskap og tilknyttede selskap ved utgangen av 2014:

Tabell 1 Datterselskap og tilknyttede selskap

Aksjer i datterselskap	Eierandel (%)	Antall aksjer	Bokført verdi (Mnok)
Sandnes Eiendom AS	100 %	2.585	4.068
SSB Boligkreditt AS	100 %	2.276.000	350.130
SSB Private Equity 2 AS	60 %	300.500	9.415
Røldal Eiendom AS/IS	100 %	1.000	0
Breibukta AS/IS	100 %	100.000	0
Bokført verdi per 31.12.2014			363.613
Tilknyttede selskaper	Eierandel (%)	Antall aksjer	Bokført verdi (Mnok)
SSB Energivekst ASA	39,4 %	343.369	0
Bygdøy Allè Eiendomsmegling AS	25 %	1.000	0
Bokført verdi per 31.12.2014			0

Morbank og SSB Boligkreditt AS er de eneste selskapene som har kredittrisiko.

Sandnes Sparebank har konsesjon til å tilby investeringstjenester (Verdipapirforetak) i henhold til Lov om verdipapirhandel § 2-1 ([Link](#)), men konsesjonen er ikke skilt ut i eget selskap. Konsesjonen utøves hovedsakelig under aktivitet underlagt økonomiavdelingen. Sandnes Sparebank har gjennom denne konsesjon tillatelse til å yte følgende investeringstjenester:

Tabell 2 Investeringstjenester

VphI § 2-1	Tjeneste
Nr 1	Mottak og formidling av ordre
Nr 2	Utførelse av ordre på vegne av kunde
Nr 3	Omsetning av finansielle instrumenter for egen regning
Nr 5	Investeringsrådgiving

Innenfor investeringstjeneste 1 og 5 tilbyr Sandnes Sparebank rådgivning og formidling av ordre knyttet til andeler i verdipapirfond fra eksterne forvaltningsselskaper. Banken har inngått distribusjonsavtaler med et utvalg forvaltningsselskaper.

1.3 Målsetninger (2015-2016) og strategiske prioriteringer 2015

Sandnes Sparebank har som overordnet mål å være en lønnsom og selvstendig sparebank. Dette nedfeller seg blant annet gjennom følgende målsetninger for perioden 2015 – 2016:

Tabell 3 Målsetninger 2015 - 2016

	Mål
EK avkastning etter skatt	9 %
Kostnadsgrad	55 %
Innskuddsdekning (konsern)	60 %
Ren kjernekapital (*)	13,5 %
Årlig vekst utlån	3 – 5 %

(*) Forutsetter motsyklisk buffer på 2,5 %

Strategiske prioriteringer i 2015:

Tabell 4 Strategiske prioriteringer

Utvide produktportefølje sammen med Eika Alliansen
Fokus på kundeservice og unike kundeopplevelser
Balansert og lønnsom vekst
Styrke kjernekapitalen
Konservativ likviditetsstyring

Banken har løpende oppfølging av ulike risikoer som kan hindre måloppnåelse. Risikoene vurderes både ut fra sannsynlighet for at de inntreffer samt konsekvens gitt at de inntreffer. Dette arbeidet gjøres både på et overordnet nivå og avdelingsvis.

2 Ansvarlig kapital

2.1 Kapitaldekning

Endringer i Lov om Finansieringsvirksomhet og Lov om Verdipapirhandel gjennomført i 2013 innebærer at kapitalkravene i CRD IV ble gjort gjeldende i Norge fra juli 2014. Lovverket gav imidlertid kun det overordnede rammeverket for nye kapital- og likviditetskrav i Norge. Finansdepartementet ba i 2013 Finanstilsynet utarbeide forslag til forskrifter tilpasset CRD IV regelverket. Endringer i relevante forskrifter ble fastsatt i august 2014, og trådte i kraft 30. september 2014.

Rapportering av kapitaldekning under CRD IV bygger på rapportering under CRD III, men ny rapportering krever mer detaljert informasjon. Norsk rapportering bygger på standarder utarbeidet av European Banking Authority (EBA). Det er også endringer i norsk regelverk som innebærer økt kapitalkrav blant annet som følger av svekket kredittverdighet hos motpart (CVA) samt endringer som følge av fradrag i kapital som følge av bankers investering i egenkapital i andre finansinstitusjoner (både direkte og indirekte investeringer gjennom beholdning av ansvarlige lån og fondsobligasjoner)

Sandnes Sparebank er ved utgangen av 2014 tilfredsstillende kapitalisert, og har en andel ren kjernekapital som overstiger både krav fra tilsynsmyndigheter og interne krav. Dette gjelder både for konsernet og for morbank.

Tabell 5 Kapitaldekning 31.12.14

SSB Boligkreditt	Mor		Konsern
2.935.894	14.799.239	Beregningsgrunnlag	17.031.478
16,2 %	13,1 %	Ren kjernekapital	12,0 %
16,2 %	14,5 %	Kjernekapital	13,2 %
16,2 %	16,3 %	Kapitaldekning	14,8 %

2.2 Ansvarlig kapital

Bankens ansvarlige kapital består av 3 ulike poster:

Tabell 6 Ansvarlig kapital

SSB Boligkreditt	Mor		Konsern
476.455	1.938.449	Ren kjernekapital	2.040.341
0	204.079	Hybridkapital	208.768
0	264.776	Tilleggskapital	268.898
476.455	2.407.304	Ansvarlig kapital	2.518.007

Ved utgangen av 2014 var Sandnes Sparebanks ansvarlige kapital Mnok 2.518, hvorav Mnok 2.040 utgjorde ren kjernekapital, mens resterende ansvarlig kapital besto av utstedt fondsobligasjon og ansvarlig lån.

Ren kjernekapital består i all hovedsak av innbetalt egenkapitalbeviskapital (inkludert innbetalt overkurs) samt tilbakeholdt overskudd.

Som **hybridkapital** har banken utstedt en evigvarende fondsobligasjon. Fondsobligasjon ble utstedt i 2014, og er evigvarende med innløsningsrett. Dette innebærer at obligasjonen ikke kan kreves innfridd av obligasjonseierne, og banken kan heller ikke innfri uten Finanstilsynet samtykke. Rente på fondsobligasjonen under visse forutsetninger kanselleres. Bankens fondsobligasjon inneholder ingen incentiver til innløsning.

Tilleggskapitalen består av utstedt ansvarlig lån. Sandnes Sparebanks ansvarlig lån er tidsbegrenset, og ble utstedt i 2013. Lånet har forfall juni 2023, men kan blir innfridd juni 2018.

En mer detaljert oversikt over beregninga av de ulike postene (inkludert fradrag)i bankens ansvarlig kapital er som følger:

Tabell 7 Beregnings av ansvarlig kapital

SSB Boligkreditt	Mor	Kapital	Konsern
227.600	710.581	Egenkapitalbevis kapital	710.581
122.500	168.232	Overkursfond	168.232
72.614	1.028.035	Opptjent EK	1.129.898
82.079	148.271	Årsresultat	183.421
	5.240	Akkumulert andre inntekter og kostnader	5.240
	8.303	Fond for urealiserte gevinster	8.303
		Minoritetsinteresser	6.103
		Fradrag i ren kjernekapitalen	
	-4.500	Fradrag egenbeholdning Egenkapitalbevis kapital	-4.500
-23.252	-62.139	Del av årsresultat som ikke kan medregnes som ren kjernekapital	-82.523
		Immateriell eiendeler	-32.291
-5.087	-36.799	Utsatt skattefordel (inkludert effekt pga investering i annen ren kjernekapital)	-26.657
	-26.774	Ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner (overgangsregel)	-25.465
476.455	1.938.449	Ren kjernekapital	2.040.341
		Annen kjernekapital:	
0	300.000	Hybridkapital	300.000
		Fradrag i kjernekapitalen	
	-95.921	Beholdning fondsobligasjon i andre finansinstitusjoner (overgangsregel)	-91.232
476.455	2.142.528	Kjernekapital	2.249.109
		Tilleggskapital	
0	349.110	Ansvarlige lån	349.110
		Fradrag i ansvarlig kapital	
	-84.334	Beholdning ansvarlig lånekapital i andre finansinstitusjoner	-80.211
476.455	2.407.304	Netto ansvarlig kapital	2.518.007

I henhold til EU kommisjonens Forordning 1423 / 2013 ([Link](#)) og tilhørende rundskriv fra Finanstilsynet ([Link](#)) er det som vedlegg til Pilar III rapporten to skjema med utfyllende informasjon omkring sammensetning av bankens ansvarlige kapital. Skjema I inneholder opplysninger om de viktigste egenskaper med bankens utstedte kapitalinstrumenter. Skjema II viser hvordan bankens rene kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital er beregnet.

2.2.1 Ansvarlige lån / Fondsobligasjon

Følgende lån inngår i hybridkapital og ansvarlig lånekapital (nominelle størrelser):

Tabell 8 Ansvarlig lån - Fondsobligasjon

Type	Ticker	Opptaksår	Betingelser	Forfall	Call dato	Nominell verdi
Ansvarlig lån - tidsbegrenset	SADG 62	2013	3 mnd Nibor + 1,95 %	24.06.2023	25.06.2018	349.110
Sum tilleggskapital						349.110
Type		Opptaksår	Betingelser	Forfall	Call dato	Nominell verdi
Fondsobligasjon - evigvarende	SADG 64	2014	3 mnd Nibor + 3,75 %	Evigvarende	22.01.2019	300.000
Sum annen kjernekapital						300.000

2.2.2 Andre forhold

Bankens forstanderskap gir bankens styre årlig fullmakt til å ta opp ansvarlig lån eller fondsobligasjon. Inkludert i denne fullmakten ligger også fullmakt til å kjøpe tilbake eksisterende ansvarlige lån eller innfri eksisterende fondsobligasjon.

Gjelden fullmakt er gyldig frem til 01.04.16, og gjelder utstedelser opp til Mnok 800.

Banken har også fått fullmakt til tilbakekjøp av inntil 10 % av bankens egenkapitalbevis. Fullmakten kan benyttes i forbindelse med incentivordninger og spareprogram for ansatte.

2.3 Uvektet kjernekapitalandel / Leverage Ratio

Uvektet kjernekapitalandel (UKA) er en ny soliditetsindikator introdusert gjennom CRD IV, og skal være et supplement til de risikovektede minstekravene.

Metodikk for beregning av uvektet kjernekapitalandel (UKA) fremkommer i art 429 i CRR forordningen. CRD IV og CRR inneholder foreløpig ikke noen krav til nivået på UKA, men Finansdepartementet har i brev av 17.september 2014 bedt Finanstilsynet vurdere innføring av UKA i Norge. Disse vurderingene skal være klare til juni 2015, men utgangspunktet er at bankens kjernekapital skal utgjøre en gitt prosentsats av et eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanserte poster.

I henhold til art 429 i Forordningen skal UKA beregnes som et vanlig månedlig aritmetisk gjennomsnitt av UKA gjennom kvartalet.

Selv om regelverket ikke er klart er offentlighetskravet til UKA gjeldende fra 1.januar 2015. Krav til offentliggjøring fremkommer av Lov om Finansieringsvirksomhet § 2-9c

Ved utgangen av 2014 er Sandnes Sparebanks uvektet kjernekapitalandel på 7 %. Dette er basert på data ved utgangen av 2014 og er ikke et aritmetisk gjennomsnitt av månedlige beregninger gjennom 4 kvartal 2014.

3 Kapitalkrav

3.1 Myndighetsbaserte kapitalkrav

I henhold til Lov om finansieringsvirksomhet § 2-9 a ([Link](#)) skal Sandnes Sparebank til enhver tid ha en andel ren kjernekapital som utgjør minst 4,5 % av beregningsgrunnlaget fastsatt i Kapitalkravforskriften ([Link](#)). Samtidig skal kjernekapital til en hver tid utgjøre minst 6 % av samme beregningsgrunnlaget, og ansvarlig kapital skal til enhver tid minst utgjøre 8 % av det samme beregningsgrunnlaget. Dette medfører at banken forholder seg til et følgende **absolutt** kapitalkrav:

Tabell 9 Absolutt kapitalkrav

Kapitalkrav	
Ren kjernekapital	4,5 %
Kjernekapital	6,0 %
Ansvarlig kapital	8,0 %

I tillegg er det gjennom CRD IV regelverket vedtatt en rekke bufferkrav som banken også må dekke. Disse bufferkravene er i Norge fastsatt i lov om finansieringsvirksomhet § 2-9 e ([Link](#)). Samtlige bufferkrav skal dekkes gjennom **ren kjernekapital**. Enkelte av bufferkrav er i utgangspunktet faste, det vil si at de **ikke** kan justeres av norske myndigheter (bevaringsbuffer og systemrisikobuffer). Disse bufferkravene implementeres gradvis frem mot 2018.

Motsyklisk kapitalbuffer og kapitalbuffer for systemkritiske banker har imidlertid myndighetene en viss mulighet for myndighetene å justere nivået på bufferene uavhengig av EU regler

Motsyklisk kapitalbuffer vurderes og fastsettes av Finansdepartementet kvartalsvis, etter anbefalinger fra både Finanstilsynet og Norges Bank. Nivået på bufferen kan settes fra 0 % til 2,5 %. Dersom myndighetene velger å øke nivået på bufferen har de i utgangspunktet 12 mnd varslingsfrist overfor bankene, men denne kan i særlige tilfeller fravikes (det samme gjelder også den øvre grensen på 2,5 %). Finansdepartementet besluttet 27.mars 2015 at motsyklisk kapitalbuffer skal være på 1 %, etter innspill fra Norges Bank. Finanstilsynet anbefalte av at kravet burde økes til 1,5 % med virkning fra 31.mars 2016, men dette ble ikke vurdert som hensiktsmessig av Finansdepartementet. Dette innebærer at Sandnes Sparebank ved utgangen av 2014 forholder seg til motsyklisk kapitalbuffer på 1 %. Selv om det øvre nivået på denne bufferen er 2,5 % og en varslingsperiode på 12 mnd dersom myndighetene ønsker å øke bufferkravet, åpner regelverket for høyere bufferkrav enn 2,5 % samtidig som varslingsfristen også kan være vesentlig kortere enn 12 mnd.

Bufferkrav for systemviktige banker er fast, men myndighetene kan til en viss grad justere nivået ettersom det er de nasjonale myndighetene som avgjør **hvilke** banker som er systemviktige. Det er Finansdepartementet som avgjør hvilke banker som skal klassifiseres som systemviktige, og som dermed må forholde seg til krav om bufferkrav. Vi registrerer at Finanstilsynet i 2013 i sin årlige vurdering av systemviktige banker definerte et større antall banker som systemviktige enn det som ble definert av Finansdepartementet i mai 2014.

Systemviktige finansinstitusjoner må fra juli 2015 forholde seg til en kapitalbuffer på 1 %, en buffer som øker til 2 % fra juli 2016. I brev datert 25.mars 2015 fra Finanstilsynet til Finansdepartementet omkring råd om systemviktige finansinstitusjoner blir ikke Sandnes Sparebank omtalt som systemviktige. Dette innebærer at Sandnes Sparebank **ikke** forholder seg til krav om kapitalbuffer for systemviktige finansinstitusjoner.

Det er vår klare oppfatning av Finanstilsynet ønsker høyere kapitalkrav til norske banker enn det som Finansdepartementet har vedtatt neste 12 mnd.

Brytes kapitalkravene inkludert krav til ulike buffere må Sandnes Sparebank i henhold til Lov om finansieringsvirksomhet § 2-9 e ([Link](#)) utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning. I tillegg kan banken heller ikke, uten samtykke fra Finanstilsynet, utbetale utbytte til eiere eller bonus til ansatte. Det er med andre ord ingen automatikk i at banken er i brudd med sin konsesjon dersom disse kapitalnivåene brytes.

Dette medfører at ved utgangen av 2014 forholder Sandens Sparebank seg til følgende myndighetsbaserte kapitalkrav inkludert buffer:

Tabell 10 Kapitalkrav - inkludert buffer

Kapitalkrav (fra 1.juli 2015)

Ren kjernekapital	11,0 %
Ansvarlig kapital	14,5 %

Det er viktig å understreke at myndighetsbaserte kapitalkrav, inkludert buffere ikke dekker bankens totale risikobilde. Bankens interne kapitalkrav, som er høyere enn de som fremkommer i tabell, gjenspeiler bankens totale risikobilde.

3.2 Beregningsgrunnlag

Alle bankens eiendeler inngår i beregningsgrunnlaget for beregning av kapitaldekning. Regelverket for beregning av beregningsgrunnlaget fremkommer i Kapitalkravforskriften ([Link](#)).

Sandnes Sparebank bruker følgende metoder for utarbeidelse av beregningsgrunnlaget:

Tabell 11 Beregningsgrunnlag - metoder

Risiko	Metode iht Kapitalkravforskriften
Kreditrisiko	Standardmetoden
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden
CVA	Standardmetoden

3.2.1 Kreditrisiko

Sandnes Sparebank bruker standardmetoden for beregning av regulatorisk kapital for kreditrisiko. Nedskrivning for tap foretas når det foreligger **objektive indikasjoner** for at et utlån har verdifall som følge av svekket kredittverdighet. En nedskrivning blir reversert når tapet er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet.

Alle utlån som ansees som vesentlige blir vurdert individuelt for å se om det foreligger objektive bevis for verdifall. Det er ingen utfyllende lister over eksempler på objektive hendelser, men i all hovedsak dreier dette seg om kundespesifikke eller markedsrelaterte hendelser som har vesentlig innvirkning på kundens finansielle situasjon og fremtidig inntjening.

Enkeltutlån vurderes for nedskrivning dersom det foreligger objektive bevis for:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtale, endringer i rentesats eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandlinger, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling.

Det avgjørende for hvorvidt det skal foretas nedskrivning er hvorvidt tapshendelsen medfører at banken på måletidspunktet vurderer utlånets fremtidige kontantstrøm som lavere enn ved forrige måling.

3.2.2 Markedsrisiko

Sandnes Sparebank har ingen vesentlig eksponering ved utgangen av 2014 som innebærer behov for kapitalkrav for markedsrisiko. Banken har ingen definert handelsportefølje, men har noen investeringer som er tilgjengelig for salg. I tillegg har banken små eksponeringer mot valuta- og rentemarkedet. Disse eksponeringene er ikke vesentlige, og omtales særskilt i denne rapporten.

3.2.3 Operasjonell risiko

Sandnes Sparebank benytter basismetoden ved beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko. Dette betyr at beregningsgrunnlaget består av gjennomsnittlig inntekt siste 3 år multiplisert med 12,5. Kapitalkravet utgjør 15 % av dette beregningsgrunnlaget. Det er konsernets samlede inntekter som benyttes ved beregning av kapitalbehovet. Konsernets totale inntekter defineres ut fra Kapitalkravforskriften § 42-1.

3.2.4 CVA (Credit Value Adjustments)

Som et resultat av erfaringene fra finanskrisen er det etablert et nytt element som inngår i bankenes totale beregningsgrunnlag. CVA-risiko er særskilt omtalt i Kapitalkravforskriften ([Link](#)).

Dette elementet skal dekke opp identifiserte svakheter i forbindelse med kapitalbehov for motparts- og oppgjøringsrisiko knyttet til bankens beholdning av derivater. CVA tillegget skal sikre kapital for mark-to-market tap på forventet motpartseksponering. Sandnes Sparebank bruker standardiserte metoder for beregninger av kapitalkravet.

En detaljert oppstilling av beregning av beregningsgrunnlaget for Sandnes Sparebank ser slik ut:

Tabell 12 Detaljert beregningsgrunnlag

SSB Boligkreditt		Mor		Kapitalkrav	Konsern	
Grunnlag	Kapitalkrav	Grunnlag	Kapitalkrav		Grunnlag	Kapitalkrav
0	0	0	0	Stater og sentralbanker	0	0
0	0	17.865	1.429	Lokale og regionale myndigheter (inkludert kommuner)	17.865	1.429
0	0	0	0	Offentlig eide foretak	0	0
0	0	0	0	Multilaterale utviklingsbanker	0	0
0	0	0	0	Internasjonale organisasjoner	0	0
43.193	3455,424	807.886	64.631	Institusjoner	505.438	40.435
401	32	6.198.223	495.858	Foretak	6.198.624	495.890
0	0	1.049.974	83.998	Massemarkedsengasjementer	1.049.974	83.998
2.560.852	204.868	3.711.142	296.891	Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	6.271.994	501.760
0	0	735.803	58.864	Forfalte engasjementer	735.803	58.864
0	0	3.733	299	Høyrisiko-engasjementer	3.733	299
21.944	1.756	174.500	13.960	Obligasjoner med fortrinnsrett	196.444	15.716
0	0	0	0	Fordringer på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	0	0
0	0	205.615	16.449	Andeler i verdipapirfond	205.615	16.449
0	0	196.461	15.717	Egenkapitalposisjoner	206.580	16.526
71.958	5.757	728.501	58.280	Øvrige engasjementer	450.329	36.026
0	0	0	0			
0	0	0	0	Misligholdsfond for oppgjørssentral (sentral motpart)	0	0
2.698.348	215.868	13.829.703	1.106.376	Beregningsgrunnlag for kreditt-, motparts, og forringelsesrisiko og for transaksjoner som ikke er avsluttet	15.842.399	1.267.392
0	0	0	0	Beregningsgrunnlag for oppgjørssisiko for uoppgjorte transaksjoner	0	0
0	0	0	0	Beregningsgrunnlag for posisjons, valuta- og varerisiko etter standardmetoden	0	0
157.667	12.613	861.560	68.925	Operasjonell risiko - basis metoden	1.019.227	81.538
79.880		107.977		Beregningsgrunnlag for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-risiko) - standardmetode	169.852	13.588
2.935.894	228.481	14.799.239	1.175.301	Sum	17.031.478	1.362.518

Minimumskravet til ansvarlig kapital for kredittisiko ved verdipapirisering er 0. En mer detaljert gjennomgang av risikotypene som representerer kapitalkrav følger i egne seksjoner.

4 Styring og kontroll av risiko

4.1 Regelverk

Kapitalkravforskriften kapittel 46 legger opp til at banken skal gi opplysninger omkring styring og kontroll av ulike risikoer ([Link](#)).

Kapitalkravforskriften legger imidlertid opp til at det er banken selv som skal vurdere hvilket "nivå" offentliggjøring av slik informasjon skal ligge på. Som et hjelpemiddel velger vi å bruke Bank of International Settlement (BIS) sitt forslag om standardisering av offentliggjøring av finansiell informasjon ([Link](#)). Denne standarden er tilpasset IRB banker, men bruker standarden som et utgangspunkt for offentliggjøring av informasjon omkring styring og kontroll av vesentlige risikoer i Sandnes Sparebank.

Ettersom kreditt risiko er bankens hovedrisiko vil informasjon være mer utfyllende enn andre risikoer. Dette gjøres også for å dekke kravene i Kapitalkravforskriften § 46-1 og § 46-2.

4.2 Vurdering av samlet kapitalbehov – ICAAP (Pilar II)

Direktivet kapittel 2 ([Link](#)) omhandler krav til bankers vurdering av kapitalbehov ut fra en totalvurdering av den enkelte banks totale risikoeksponering. Dette er også nedfelt i § 2-9b i Lov om Finansieringsvirksomhetsloven. Dette innebærer at Sandnes Sparebank selv må vurdere sitt totale risikobilde samt vurdere bankens totale kapitalbehov i forhold til risikobildet.

ICAAP er bankens prosess for å vurdere sitt interne kapitalbehov. Kapitalbehovet vurderes i forhold til **nåværende** og **fremtidige** risikoprofil. Formålet med ICAAP er å oppnå en totaloversikt over bankens risikoområder, samt å ha et bevisst forhold til avveiningen mellom vurdert risikonivå og bankens egenkapital.

ICAAP er en kontinuerlig prosess som årlig blir oppsummert av styret. Det blir utarbeidet en rapport omkring risikovurderinger samt vurdering av eventuelle kapitalpåslag. Anser styret at noen risikoer er høyere enn ønskelig vil det bli tillagt et kapitalpåslag. Det vil også bli lagt et kapitalpåslag dersom den vurdering av styring og kontroll ikke anses som tilfredsstillende for de ulike risikoene. Evaluering av risiko, vurdering av styring og kontroll samt estimering av kapitalbehov gjøres av bankens Risk avdeling i tett samarbeid med bankens ulike "risiko-eiere". Inkludert i disse evalueringene er også eventuelle presiseringer i brev eller tilbakemelding etter tilsyn fra Finanstilsynet, samt rapportert fra gjennomførte internerisjoner.

Rapport fra årlig risikovurdering, inkludert vurdering av kapitalpåslag oversendes Finanstilsynet. Finanstilsynet er gjennom Supervisory Review Evaluation Process (SERP) pålagt å evaluere både ICAAP-prosessen og resultatene i Sandnes Sparebank. Dersom Finanstilsynet anser at banken ikke oppfyller § 2-9 b "Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov" i Lov om Finansieringsvirksomhet kan Finanstilsynet pålegge banken tiltak for å rette opp forholdene. Dette innebærer for eksempel økt minstekrav til kapital eller krav til risikoreducerende tiltak. Oversikt over tiltak som Finanstilsynet kan pålegg banken fremkommer av § 2-9 d i Lov om Finansieringsvirksomhetsloven ([Link](#)). Sandnes Sparebank har ikke fått krav om tiltak i forbindelse med ICAAP for 2014.

Sandnes Sparebank har også en uavhengig gjennomgang av sin ICAAP prosess. Gjennomgangen er i 2014 gjennomført av BDO. Hovedkonklusjon fra BDO rapporten er som følger:

"Banken har en robust prosess for etablering av ICAAP med sterk involvering og forankring fra en stor bredde resurser."

4.3 Scenarier 2015

Et viktig aspekt i forhold til risikostyring er bankens arbeid med ulike scenarier 3 år frem i tid. Banken jobber jevnlig med å videreutvikle og vurdere ulike scenarier slik at banken til en hver tid har et klart syn på hvordan fremtiden ser ut. Sentralt i disse vurderingene er både interne og eksterne usikkerheter.

Etter at ulike scenarier er kartlagt, også med en intern vurdering av sannsynlighet for at de ulike scenarier inntreffer, vurderes også konsekvenser. Basert på omfang av vurdering av konsekvenser og sannsynlighet fastsettes mulige tiltak som skal gjennomføres.

4.4 Organisering av risikostyringsfunksjonen

Styring av risiko er et viktig aspekt ved driften av Sandnes Sparebank. Banken har en transparent organisasjonsstruktur med klar skille mellom avdelinger som tar risiko og avdeling som følger opp bankens risiko (risikostyring). Det er klart definerte ansvars- og myndighetsområder, og rapporteringslinjene er også klart definerte.

Det overordnede ansvaret for risikostyring ligger hos bankes styre, men det operasjonelle ansvaret ligger i bankens avdeling for risikostyring. Avdeling for risikostyring er underlagt Direktør for Risikostyring. På denne måten fremmes gjennomføring av bankens retningslinjer for risikoprofil og risikostyring.

Etablering av egen avdeling for risikostyring er blant annet med på å opprettholde et høyt fokus på risikostyring, samt å sikre informasjonsflyt mellom bankens "risikoeiere" og "kapitaleier".

For å sikre eierskap til risikostyring inn mot styret har banken etablert et eget risikoutvalg. Lov om Finansieringsvirksomhet § 2-9b 5.ledd ([Link](#)) og Kapitalkravforskriften § 47-4 ([Link](#)) forplikter bankene til å ha et eget risikoutvalg. Risikoutvalget skal ifølge gjeldende bestemmelser "forberede styrebehandlingen" i forbindelse med styrets vurdering av hvorvidt bankens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang, men inneholder ingen videre informasjon omkring hvilke oppgaver eller funksjon utvalget skal ha.

Sandnes Sparebank har utarbeidet mandat for sitt risikoutvalg, men har i utarbeidelse av mandatet lagt til grunn de mer utfyllende bestemmelser som fremkommer i CRD IV. Bestemmelsene omkring risikoutvalg fremkommer i Direktivet Artikkel 76 punkt 3 ([Link](#)). I de tilfellene hvor oppgavene til risikoutvalget er overlappende med andre styreutvalg som CRD IV plikter banken å opprette (Revisjonsutvalg og Godtgjørelsesutvalg) blir oppgaven behandlet i disse utvalgene.

Dette er gjort for å gjøre bankens risikoutvalg mer "levende".

I tillegg til etablering av risikoutvalg har banken også fastsatt en egen risikokontrollfunksjon. Både Finanstilsynets modul for evaluering av overordnet styring og kontroll Prinsipp 15 ([Link](#)) og EBA retningslinjer omkring intern ledelse (GL44) ([Link](#)) fastslår at det i store og komplekse banker bør etableres en egen risikokontrollfunksjon for å overvåke de viktigste risikokategoriene banken reelt eller potensielt står overfor. Kapitalkravforskriften § 47-3 krever imidlertid at banken, fra 30.september 2014 skal ha en uavhengig risikokontrollfunksjon ([Link](#)). Styret i Sandnes Sparebank har tillagt risikokontrollfunksjon til Direktør Risikostyring. Dette innebærer blant annet at Direktør Risikostyring kan rapportere eller varsle direkte til styret dersom han anser at styret ikke får tilstrekkelig informasjon om vesentlige risikoer gjennom alminnelig rapportering. For å sikre en uavhengig risikokontrollfunksjon som informasjonsflyt innebærer dette også at Direktør Risikostyring ikke kan avsettes uten samtykke fra styret.

Gjennomføring av internrevisjon i Sandnes Sparebank setter bankens styre i stand til å vurdere om den interne kontrollen i banken er tilpasset bankens virksomhet, og om den fungerer målrettet og effektiv. Internrevisjon utføres av BDO.

4.5 Kredittrisiko

4.5.1 Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko

Det ligger i alle sparebankers forretningsmodeller å ta kredittrisiko. Både utlånsvirksomhet og minimumskrav til likviditet er kilder til kredittrisiko.

Det er to hovedkilder til kredittrisiko for Sandnes Sparebank:

1. Utlån til kunder (inkludert utstedelse av garanti)
2. Plassering av overskuddslikviditet

Sandnes Sparebanks forretningsmodell tilsier en moderat til lav kredittrisiko. Fokus på utlån og utstedelse av garantier ligger på finansiering av boliglån til privatkunder samt finansiering av små og mellomstore lokale bedrifter. Fokus fra bankens side ligger på betjeningsevne, betjeningsvilje og sikkerhetsdekning. Banken har definert bransjer og typer kunder som en skal være "forsiktig" med å gi kreditt, og det er også tett oppfølging av eksisterende kunder.

I forhold til plassering av overskuddslikviditet har banken krav til både tilfredsstillende rating, bransje og gjenværende løpetid.

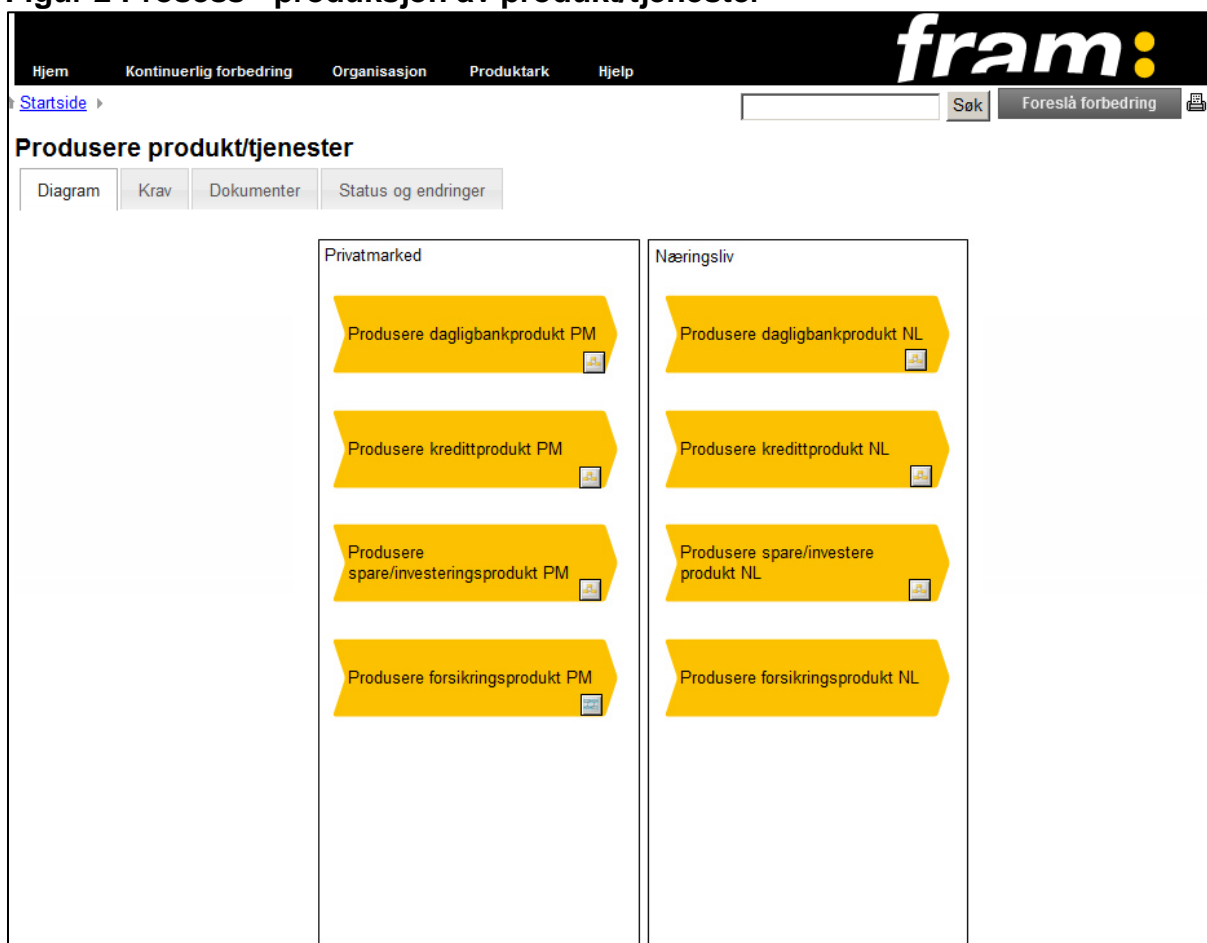
4.5.1.1 Utlån til kunder

Overordnet kredittrisiko styres gjennom kredittpolicy og kredittstrategi. Bankens **kredittpolicy** legger overordnede føringer for finansiering av enkeltengasjement. **Kredittstrategi** inneholder rammer og mål tilknyttet eksponeringer for å sikre at kredittrisiko holdes innen ønsket nivå.

Overholdelse av rammer og oppnåelse av mål rapporteres til ledergruppen og risikoutvalg månedlig, mens det utarbeides omfattende rapporter til styret kvartalsvis.

Klare definerte kredittprosesser er viktig for å sikre god kredittbehandling. Banken har klart definerte kredittprosesser som er beskrevet i FRAM (**Finn Riktig Arbeids Måte**). Fram er en del av bankens intranett hvor samtlige prosesser, rutiner og arbeidsbeskrivelser blir visualisert. FRAM er stadig i utvikling, men det har vært fokus på dokumentasjon av kundeprosesser. Ser vi på det overordnede bildet for produksjon av produkter og tjenester til NL og PM markedet ser det slik ut:

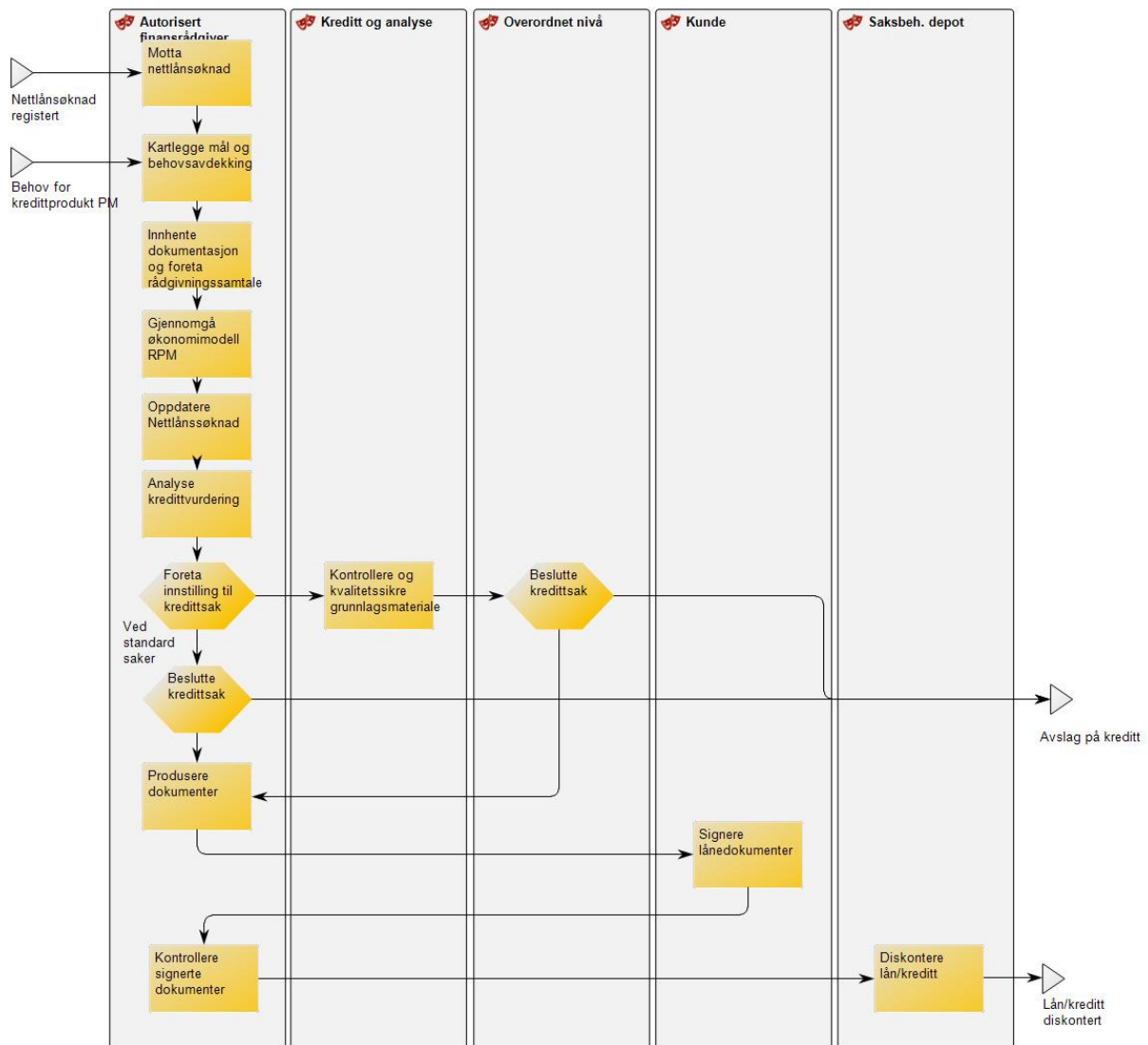
Figur 2 Prosess - produksjon av produkt/tjenester

Denne oversikten gir en klar og konsis oversikt over typer produkter og tjenester til henholdsvis Privatkunder og Næringslivskunder.

Ser vi litt nærmere på produksjon av kredittprodukter til Privatmarked ser vi at kredittvurdering av kunden er et sentralt tema:

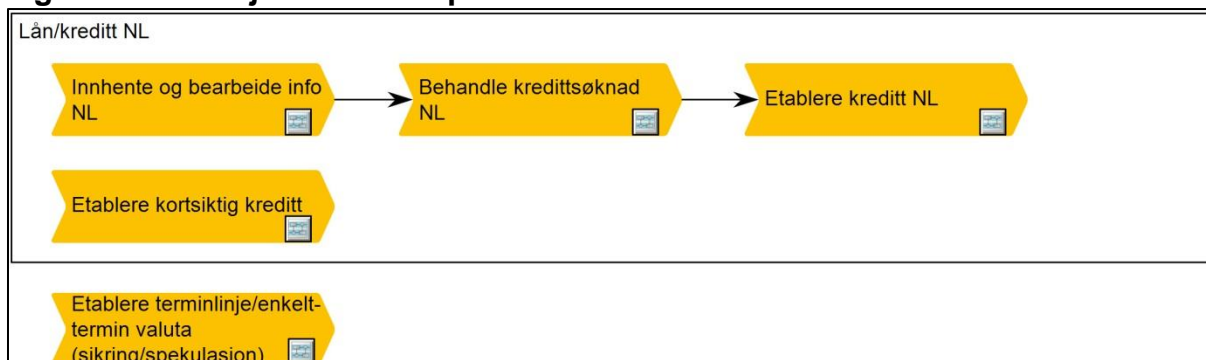
Figur 3 Produsere kredittprodukt PM

Innenfor hvert punkt kan saksbehandler klikke seg inn for å se detaljer prosessbeskrivelse. I tillegg til å redusere kredittrisiko er dette også med på å redusere sannsynligheten for operasjonelle hendelser.

For NL er prosessen som følger:

Figur 4 Produksjon av kredittprodukt NL

På samme måte som for Privatmarked er det mulig å klikke seg inn for å se detaljer i kredittprosessen.

Sandnes Sparebank er organisert slik at mulighet til å påføre banken kredittrisiko ligger egne avdelinger. Det er egne avdelinger for utlån til privatmarkedet, næringsliv og plassering av likviditet:

Figur 5 Organisering av kredittrisiko

Som omtalt tidligere styres kredittrisiko tilknyttet utlånsvirksomhet på et overordnet nivå gjennom kredittpolicy og kredittstrategi. Både policy og strategi oppdateres minst årlig av bankens styre. Kredittstrategi inneholder rammer og målsetninger tilknyttet bankens risikoeksponering. Overholdelse av rammer og oppnåelse av mål rapporteres fra risk avdeling til ledergruppe og styret jevnlig.

Det er i tillegg egne avdelinger for kreditt og analyse både under Privatmarked og under Næringsliv. Kreditt og analyse for Privatmarked utfører følgende oppgaver:

- Kontroll og kvalitetssikring av grunnlagsnotater
- Legitimering av kunde
- Dokumentasjon av inntekt
- Vurdering av sikkerhet
- Kontroll i henhold til kredittnotat
- Avgjøre beslutningsnivå.

Kreditt og analyse for Næringsliv gjør blant annet følgende oppgaver:

- Kontrollerer at alt er korrigert riktig i henhold til kredittsak
- Produsere lånedokumenter
- Registrere og følge opp eventuelle Covenants.

4.5.1.2 Plassering av overskuddslikviditet

Plassering av overskuddslikviditet er en del styring av likviditetsrisiko, men inneholder også elementer av kredittrisiko. Kredittrisiko fremkommer i situasjoner hvor utsteder av obligasjoner og sertifikater ikke er i stand til å tilbakebetale hele eller deler av verdipapiret det er investert i.

For å regulere kredittrisikoen er det satt krav til tilfredsstillende rating på papirer banken investerer i, samt maksimal størrelse på samlet spreadrisiko på plasseringene.

4.5.2 Omfang og egenskaper til risikorapportering og målesystemer

Kredittrisiko inngår i kvartalsrapportering til bankens styre. I tillegg utarbeides månedlige risikorapporter til bankens ledergruppe og risikoutvalget. I forbindelse med rapportering av kredittrisiko brukes blant annet bankens modeller for vurdering av sannsynlighet for mislighold (PD). Kombinasjon med PD og sikkerhetsdekning i engasjementene definerer ulike risikoklasser som engasjementene kategoriseres i. Utviklingen i disse klassene (migrering) følges tett opp. For næringslivs engasjement følges porteføljen opp månedlig, mens det er kvartalsvis oppfølging av person engasjement.

De ulike modellene som banken bruker blir validert årlig. Valideringen foretatt i 2014 viser at modellene er av tilfredsstillende kvalitet, det vil si at de på en tilfredsstillende måte klarer å skille ut engasjement med høyere sannsynlighet for mislighold.

I forhold til plassering av overskuddslikviditet inngår eksponeringen både i kvartalsvis rapportering til styret, og månedlig rapportering til ledergruppe og risikoutvalg.

4.5.3 Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse

Effektiv oppfølging av løpende engasjement innebærer mulighet til identifisering av problemer så tidlig som mulig å gjennomføre tiltak som reduserer tapspotensialet. En kontinuerlig og systematisk overvåking av engasjementenes utvikling er et av de viktigste trekkene for å begrense bankens tap. Sandnes Sparebank følger opp tidlige signaler om svekket "økonomisk helse" av eksponeringer gjennom en tett og strukturert oppfølging. All aktivitet loggføres i bankens CRM system.

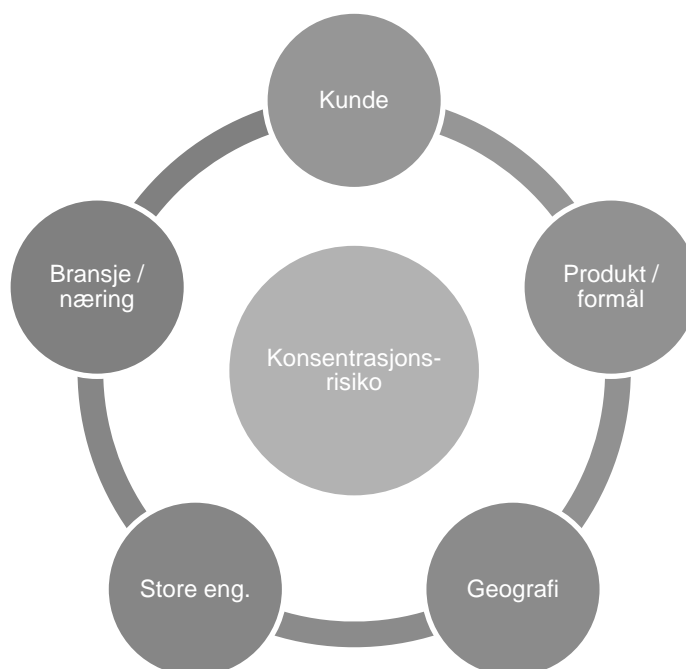
Kunder eller eksponeringer som defineres som tapsutsatte eller misligholdte skal underlegges spesiell overvåking og følges opp gjennom bankens tapsutvalg.

Sandnes Sparebank tar ikke hensyn til sikkerheter ved beregning av kapitalbehov.

4.5.4 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er et element av den samlede kredittrisikoen, og oppstår dersom det foreligger overrepresentasjon gjennom ulike elementer:

Figur 6 Kredittrisiko - elementer i konsentrasjonsrisiko

4.5.4.1 Kunde

Historiske tapsdata viser at isolert sett vil en forholdsmessig større eksponering mot NL segmentet i forhold til PM segmentet gi større tap. Konsernet har retningslinjer for hvordan fordelingen mellom disse to porteføljene skal være for å forhindre konsentrasjonsrisiko ut fra et kundeperspektiv. Ved utgangen av 2014 var andelen PM 65,7 % av total utlånsportefølje (etter individuelle nedskrivninger).

4.5.4.2 Produkt og formål

Dersom banken har en stor andel lån knyttet til spesialprodukter eller spesielle formål kan det også implisere konsentrasjonsrisiko. Dette kan for eksempel være stor andel verdipapirisering eller stort volum av oppkjøpsfinansiering målt som andel av samlet eksponering. Ved utgangen av 2014 har konsernet ingen slik konsentrasjonsrisiko.

4.5.4.3 Geografisk fordeling

Alle norske sparebanker er eksponert mot en geografisk konsentrasjon ved at bankene er lokal (eller regionalt) forankret. Konsernet har imidlertid en viss geografisk diversifisering gjennom en 15 % eksponering (utlån) mot andre geografisk områder enn Rogaland. Det er imidlertid vår oppfatning at dette området har mye av den samme makroøkonomiske eksponering som konsernets "hjemmemarked", slik at diversifiseringseffekten vil være moderat.

4.5.4.4 Store engasjement

Konsernets eksponering mot store engasjement skal være begrenset. Store engasjement defineres ut fra størrelsen på engasjementet i forhold til ansvarlig kapital. Dette sikres gjennom fastsatte grenser på hvor stor andel av engasjementene som kan overstige 10 % av ansvarlig kapital.

4.5.4.5 Bransje eller næring

Eksponering mot volatile bransjer og næringsfordelt eksponering kan være en vesentlig bidragsyter til konsentrasjonsrisiko. Konsernet har definert hvilke bransjer de anser som å være spesielt utsatte, og basert på denne definisjonen har konsernet ikke noe konsentrasjonsrisiko ut mot volatile bransjer.

Når det gjelder konsentrasjon i eksponeringen mot enkelt næringer vil dette, ved konjunkturtilbakeslag eller markedsmessige forverringer i enkeltbransjer, medføre økt risiko. Konsernet har, og har historisk sett hatt, en ikke

ubetydelig eksponering mot næringsseidomssegmentet. Konsernet har etablert rammer for å begrense denne eksponeringen, en eksponering som både relativt og absolutt sett er redusert de siste årene.

4.6 Markedsrisiko

4.6.1 Strategi og prosess for styring og kontroll av risiko

Bankens potensielle eksponering mot markedsrisiko knytter seg til valutarisiko, renterisiko og investeringer. Disse ulike risikoene blir omtalt mer i detalj under kapittel 5.

Bankens valutaeksponering følges opp daglig. Eksponeringen består i all hovedsak av egne posisjoner innenfor fastsatte rammer. Sandnes Sparebank har etter vårt syn lav valutarisiko.

I forhold til renterisiko så følges denne opp daglig, men rapporters ukentlig. Renterisiko er definert gjennom eksponeringsrammer som følge av renteendringer på 2 %. Etter vårt syn har Sandnes Sparebank lav renterisiko.

I forhold til investeringer så har banken markedsrisiko som følge av endringer i markedskurser i forhold til investeringer klassifisert til virkelig verdi. Ettersom bankens investering i EIKA gruppen er klassifisert til virkelig verdi kan bankens markedsrisiko virke noe høyere enn sammenlignet med tidligere år. Det er imidlertid vår oppfatning av Sandnes Sparebank sin markedsrisiko som følge av investeringer er lav.

4.6.2 Omfang og egenskaper til risikorapportering og målesystemer

Markedsrisiko inngår i kvartalsvis rapport til styret og månedlig rapport til ledergruppe og risikoutvalg. I forhold til målesystemer bruker banken nå Asset Liability Management (ALM) fra SaS-institute til å styre renterisiko. Dette verktøyet gjør at banken nå kan styre renterisikoen på et detaljert nivå.

4.6.3 Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse

Markedsrisiko følges kontinuerlig opp av bankens riskavdeling.

4.7 Operasjonell risiko

4.7.1 Oppfølging av hendelser

Sandnes Sparebank har i samarbeid med eksterne leverandører utarbeidet og implementert web basert meldingssystem for avvik og uønskede hendelser. For målet er å sørge for at uønskede hendelser meldes og behandles for å ivareta de involverte, samt forebygget lignende hendelser. Et register over uønskede hendelser og avvik er et meget godt beslutningsgrunnlag for forbedringstiltak.

Løsningen innebærer at følgende områder kan rapporteres inn:

Tabell 13 Uønskede hendelser

Område	Hva
HMS	Nestenukker, truende situasjoner o.l
Sikkerhet	IT, fysisk sikkerhet og sikkerhet knyttet til kunder
Systemfeil	Kunderettet, Bankansatt – brukes til sporing
Bygg	Bygg / inventarskader
Prosess	Fullmaktsbrudd, prosessavvik (kunde eller annet)
Kritikverdige forhold	Egen rutine

Det er mulighet for anonym innmelding, samt at innmeldte saker i ettertid kan endres til anonym.

4.7.2 Konvertering til EIKA / SDC

Sandnes Sparebank har inngått atale om å inngå i EIKA alliansen, og skal i løpet av 2015 konvertere banken over på ny IT plattform (SDC). Dette er et prosjekt med høy teknisk og operasjonell risiko.

Risikoer, både teknisk og operasjonelt, blir vurdert løpende av både Sandnes Sparebank, EIKA Gruppen og SDC og tiltak iverksettes løpende for å påvirke både sannsynlighet og konsekvens for de ulike risikoene. Basert på vurderinger av sannsynlighet og konsekvens iverksettes eventuelle risikoreduserende tiltak.

5 Opplysninger om arter av risiko

5.1.1 Generelt om kreditt risiko

5.1.1.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Et engasjement vurderes som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er dekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Sandnes Sparebank har en egen prosess for å vurdere individuelle tapsnedskrivninger på engasjement hvor det er indentifisert potensielt **verdifall**. Et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall dersom det foreligger **objektive bevis** på at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring av utlån, og den tapshendelsen reduserer utlånets estimerte fremtidige kontantstrøm. Det er i realiteten ingen utfyllende liste over eksempler på **objektive hendelser**, men i all hovedsak dreier dette seg om kundespesifikke eller markedsrelaterte hendelser som har vesentlig påvirkning kundens finansielle situasjon og fremtidige inntjening.

Eksempler på objektive bevis:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalt endring i rentesats eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandlinger, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling

Det som er avgjørende for om det skal foretas nedskrivning for verdifall på et utlån, er hvorvidt en tapshendelse medfører at Sandnes Sparebank på måletidspunktet vurderer utlånets fremtidige kontantstrømmer som lavere enn ved forrige måling.

Engasjement som defineres som tapsutsatte eller som misligholds underlegges spesiell overvåking, og følges opp gjennom bankens Tapsutvalg.

Dersom Sandnes Sparebank identifiserer et mulig tapsutsatt engasjement utarbeides et standardisert tapsnotat med anbefaling til nedskrivning til tapsutvalget. Notatet sendes fra kundeansvarlig til tapsutvalget, og basert på tapsnotatet kan tapsutvalget vedta anbefalte nedskrivning.

5.1.1.1.2 Fordeling av engasjement

Kapitalkravforskriften har ikke noen klar definisjon på ulike engasjement typer, men vi tolker det slik at det er et naturlig skille mellom balanseførte og ikke-balanseførte eksponeringer.

Tabell 14 Samlet engasjement pr eng. type (uten nedskrivning)

	2014	2013	Gjennomsnitt
Balanseposter:			
Utlån til og fordringer til kredittinstitusjoner	327.698	365.895	346.796
Utlån til kunder (*)	24.079.917	23.434.115	23.757.016
Beholdning obligasjoner og sertifikater	3.417.284	4.063.603	3.740.443
Derivater (positiv mtm)	310.874	144.465	227.669
Ikke balanseførte poster:			
Ubenyttede trekkfasiliteter	3.466.240	3.472.245	3.469.242
Garantier	876.835	805.973	841.404
	32.478.847	32.286.296	32.382.571
(*) ikke hensyntatt nedskrivninger			

Gjennomsnitt er aritmetisk gjennomsnitt 31.12.13 og 31.12.14.

Samlet engasjement fordelt på bransjer (kun utlån til kunder, garantier og ubenyttet kreditt):

Tabell 15 Samlet engasjement fordelt på bransjer (uten nedskrivning)

2014				
Kundegrupper	Utlån	Garantier	Ubenyttet kreditt	Sum
Jord- og skogbruk	291.674	981	40.936	333.591
Fiske og fangst	2.907	0	3.408	6.315
Bygge- og anleggsvirksomhet	1.551.591	337.706	403.624	2.292.922
Industri	321.873	100.540	58.610	481.023
Olje og energi	222.164	1.500	30.261	253.925
Varehandel	371.170	80.727	120.323	572.220
Hotell- og restaurantdrift	28.990	2.861	14.837	46.688
Transport og lagring	192.720	25.292	7.466	225.478
Offentlig og privat tjenesteyting	1.437.012	123.426	222.196	1.782.634
Eiendomsdrift	3.788.972	177.481	210.250	4.176.703
Andre kundegrupper	126.328	3.836	32.918	163.082
Personkunder	15.744.516	22.485	2.321.409	18.088.410
Sum	24.079.917	876.835	3.466.240	28.422.992
Gruppenedskrivinger	-69.367			-69.367
Sum netto utlån	24.010.550	876.835	3.466.240	28.353.625

Engasjement fordelt på signifikante geografiske områder:

Tabell 16 Samlet engasjement fordelt på vesentlige geografiske områder

	Rogaland	Oslo / Akershus	Andre fylker	Utlandet	Sum
Utlån	20.371.261	2.910.662	638.930	159.063	24.079.917
Garantier	714.848	144.477	17.510	0	876.835
Ubenyttede trekkfasiliteter	2.811.229	360.921	272.533	21.556	3.466.240
					28.422.992

5.1.2 Brutto nedskrevne engasjement

Tabell 17 Brutto nedskrevne engasjement

	Eng med individuell nedskrivning	Misligholdte engasjement uten nedskrivning
Sum pr 31.12.13	407 602	162 846
Jord- og skogbruk	0	0
Fiske og fangst	0	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	6 400	1 398
Industri	858	0
Olje og energi	78 764	0
Varehandel	0	0
Hotell- og restaurantdrift	0	0
Transport og lagring	0	237
Offentlig og privat tjenesteyting	0	0
Eiendomsdrift	346 113	124 158
Andre kundegrupper	13 967	6 694
Personkunder	37 918	76 659
Sum pr 31.12.14	484 021	209 146

Det har i løpet av 2014 vært en økning i omfang med individuell nedskrivning, Omfanget av engasjement med nedskrivning knytter seg i all hovedsak til næringslivskunder, da særlig mot kunder innen eiendomsdrift. Dette gjenspeiler også bankens forholdsvis vesentlige eksponering mot kunder med virke innen eiendomsdrift.

Det er ingen vesentlige nye engasjement med individuelle nedskrivninger. De individuelle nedskrivningene fordeler seg ulike bransjer, men med en særlig vekt på eiendomsdrift og olje & energi.

Tabell 18 Individuelle nedskrivninger

Sum pr 31.12.13	111 709
Jord- og skogbruk	0
Fiske og fangst	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	532
Industri	456
Olje og energi	41 300
Varehandel	0
Hotell- og restaurantdrift	0
Transport og lagring	0
Offentlig og privat tjenesteyting	0
Eiendomsdrift	83 272
Andre kundegrupper	2 769
Personkunder	10 443
Sum pr 31.12.14	138 772

Som det fremkommer av oversikten under har omfanget individuelle nedskrivninger økt noe gjennom 2014.

Individuelle nedskrivninger utgjør nå Mnok 139, en økning fra Mnok 111,7

Resultatførte endringer som følge av tap utgjorde Mnok 39.

Tabell 19 Resultatførte endringer nedskrivninger

Resultatførte endringer	Utlån	Garantier
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	27 966	0
Periodens endring in gruppenedskrivninger	2 440	0
Konstaterte tap mot tidligere nedskrivninger	8 085	0
Konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	3 381	0
Inngått på tidligere konstaterte tap	-2 946	0
Resultatført tap	38 926	0

5.1.2.1 Markedsrisiko

Bankens markedsrisiko begrenser ser i hovedsak til tre kilder

1. Renterisiko
2. Valutarisiko
3. Investeringer

Sandnes Sparebank har begrenset mulighet til å ta eksponering mot markedsrisiko.

5.1.2.1.1 Renterisiko

Som følge av bruk av fastrente både på utlåns- og innlånsiden har banken renterisiko som følge av endringer i rentenivået i markedet. Renterisiko måles ut fra vurderinger i markedsverdier som følge av et renteskift på 2 %. Det er egne rammer for renterisiko på konsernnivå, samt egne rammer for morbank og SSB Boligkreditt. Sandnes Sparebank styrer sin renterisiko etter en ramme på konsernnivå på Mnok 21, fordelt på Mnok 15 for morbank og Mnok 6 for SSB Boligkreditt.

Fastsatte ramme for renterisiko på konsernnivå utgjør isolert sett ca 1 % ren kjernekapital pr utgangen av 2014.

Figur 7 Renterisiko (konsern)

År	0 mnd - 1 år	1-3 år	3-5 år	5 år +	Sum
Kapitalbein	53.226	(117.572)	(65.409)	27.988	
Positiv renterisk	6.521	(4.945)	(5.965)	3.381	(1.009)
Brudd (+2 % rente)	1.271	-	715	-	-
Negativ renterisk	(5.169)	2.236	3.685	(2.751)	(1.999)
Brudd (-2 % rente)	-	-	-	-	-
Ramme	5.250	5.250	5.250	5.250	21.000

Styret fastsetter årlige eksponeringsrammer for markedsrisiko.

5.1.2.1.2 Valutarisiko

Sandnes Sparebank har fastsatte rammer for valutaeksponering. Rammene er knyttet opp mot maksimal eksponering mot utenlandsk valuta målt i NOK, men fastsatte rammer inkluderer også begrensinger på hvilke valutaer Sandnes Sparebank kan ha eksponering mot.

Sandnes Sparebank påtar seg valutarisiko i hovedsak gjennom egenhandel, innskudd i valuta fra kunder og egne innskudd i utenlandsk valuta. I tillegg kommer en ubetydelig kontantbeholdning av valuta i enkelte minibanker.

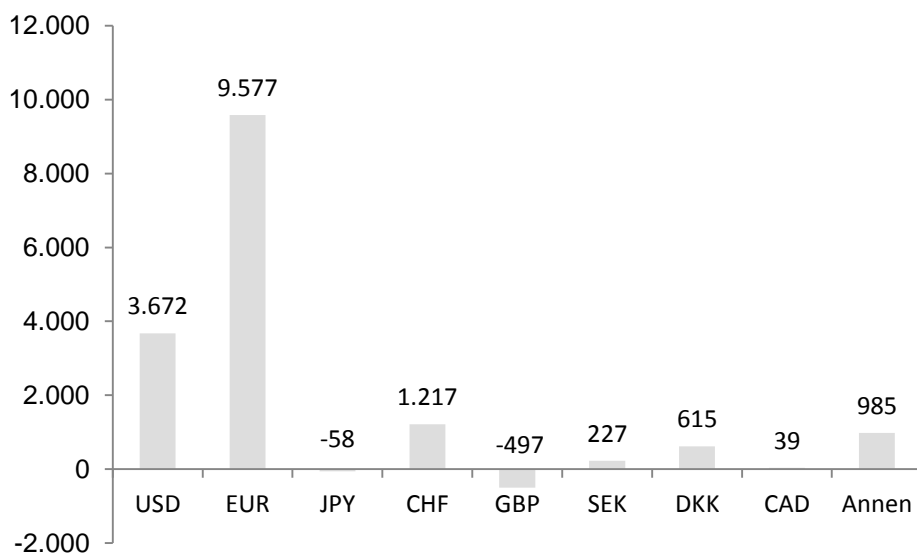
Sandnes Sparebank har også en egen portefølje utlån som er utstedt i valuta. Ettersom hele denne porteføljen er sikret med valutaderivater er valutarisikoen for banken for kundenes valutalån begrenset.

Tabell 20 Valutaeksponering

Posisjoner	Utenlandsk valuta
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1.287
Utlån til kredittinstitusjoner	95.932
Utlån til kunder	1.372.449
Sertifikater, obligasjoner	489.763
Øvrige eiendeler	16.619
Sum eiendeler	1.976.051
Gjeld til kredittinstitusjoner	517
Innskudd fra kunder	27.646
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0
Øvrig gjeld	0
Ansvarlig lån	0
Egenkapital	0
Sum gjeld og egenkapital	28.163
Netto valutaeksponering på balanseposter	1.947.888
Valutasikring	-1.932.111
Netto valutaeksponering	15.777

Netto valutaeksponering fordelt på ulike valutatyper:

Figur 8 Valutaeksponering pr valuta

Valutasorten omtalt som "annen" består av eksponering mot likvide valutaer.

5.1.2.1.3 Investeringer

Sandnes Sparebank har ved utgangen av 2014 følgende investeringer:

Tabell 21 Investeringer

Mor		Konsern
Finansielle instrumenter tilgjengelig for salg		
19.234	Boligeiendom Berlin AS	19.234
230.428	Eika Gruppen AS	230.428
249.662	Sum	249.662
Handelsportefølje		
0		0
Andre aksjer og investeringer		
12.369	Eiendomskreditt	12.369
7.023	Visa Inc	7.023
11.677	Pareto Growth AS	0
16.619	Saffron India Real Estate Fund I	16.619
1.306	Øvrige unoterte	1.306
48.993	Sum	37.317
298.655	Sum	286.979

Investeringer klassifisert som "Andre aksjer og investeringer" er definert å inngå i en handelsportefølje, og er dermed klassifisert til virkelig verdi.

Sandnes Sparebank bruker et verdsettelseshierarki ved beregning av virkelig verdi for finansielle instrumenter. Verdsettelseshierarki

Tabell 22 Verdsettelseshierarki

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Noterte priser i et aktivt marked for gjeldende eiendel.	Noterte priser i et aktivt marked for lignende eiendeler, eller annen metode hvor all vesentlig input er basert på observerbare markedsdata.	Verdsettelse som i hovedsak ikke er basert på observerbare markedsdata.

Kostprisen for "Andre aksjer og investeringer" er Mnok 39,55 for konsern, og Mnok 23,04 for mor.

Netto verdiendring på aksjer i løpet av 2014:

Tabell 23 Netto verdiendring aksjer 2014

	Konsern	Mor
Netto verdiendring aksjer	-10.132	7.112

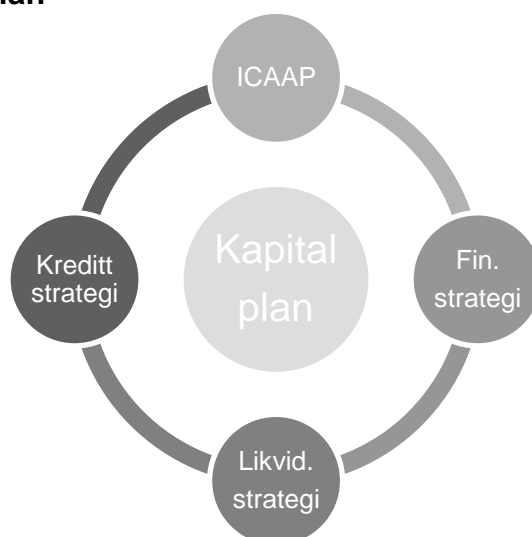
Som følge av Sandnes Sparebanks beslutning av å bli en del av Eika – alliansen har banken i løpet av 2014 kjøpt 8 % av aksjene i Eika Gruppen AS for totalt Mnok 230,4. Denne investeringen er klassifisert som et finansielt instrument tilgjengelig for salg, og innebærer en kraftig økning i omfanget av investeringer.

Boligeiendom Berlin er verdsatt på grunnlag av verdivurdering av selskapet, mens investeringen i Eika Gruppen er verdsatt til emisjonsbeløp.

5.1.2.2 Likviditetsrisiko

Arbeidet med utarbeidelse og oppfølging av kapitalplanen er et resultat av integrasjon mellom strategiarbeidet i banken, prognoser samt kredittmiljøet i banken:

Figur 9 Kapitalplan

Utarbeidelse, og oppdatering av kapitalplan skjer gjennom samhandling av strategiarbeid, prognoser, ICAAP og utstrakt kommunikasjon mellom bankens kredittmiljø og bankens finansmiljø.,

Bankens likviditetssituasjon anses som god.

Konsernets styring av likviditetsrisikoen tar utgangspunkt i konsernets likviditetsstrategi. Utgangspunktet er at konsernet skal ha likvidetsbuffer til å dekke normalt forfall på fremmedfinansieringen samt kjente inn- og utbetalinger neste 9 måneder. I tillegg skal konsernet som et minimum ha tilgjengelig strategisk likviditet for å dekke forfall på fremmedfinansiering samt kjente inn- og utbetalinger neste 15 måneder. Inkludert i strategisk likviditet er også boliglån kvalifisert for obligasjoner med fortrinnsrett.

Det er etablert beredskapsplaner for håndtering av eventuelle likviditetskriser. Alle tiltak som gjennomføres for å håndtere eventuelle likviditetskriser har som formål å opprettholde konsernets likviditet på et akseptabelt nivå gjennom å erstatte bortfall av kontantstrømmer. Beholdning av likvidetsbuffer og iverksettelse av tiltak skal sikre tilfredsstillende likviditet i forbindelse med eventuelle likviditetskriser.

Kvantifisering av konsernets likviditetsrisiko skjer gjennom indikatorene **LBI** (Likviditetsindikatorbuffer) og **NSFR** (Net Stable Funding Ratio). Pr i dag bruker ikke konsernet **LCR** (Liquidity Cover Ratio) som et direkte styringsmål for likviditetsrisikoen. LCR, som øker betydningen av likvide eiendeler av høy kvalitet, måler konsernets evne til å overleve en stressperiode på 30 dager.

LBI er Finanstilsynets egen likviditetsindikator, og måler mye av det samme som LCR, men er mer tilpasset "norske forhold" ettersom LBI inkluderer flere likvide aktiva enn hva inngår i LCR. Dette innebærer blant annet at LBI inkluderer ytterligere OMF med lavere rating samt andre papirer som ikke kan deponeres hos Norges Bank.

NSRF måler langsiktigheten i konsernets finansiering. NSFR medfører at konsernet i større grad må finansierer illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering.

Konsernet tilpasser seg det nye regelverket, både gjennom endringer i interne strategier, samt gjennom faktiske tilpasninger. Nivået på de ulike likviditetsindikatorene (inkludert LCR) rapporteres regelmessig til Finanstilsynet.

Ved utgangen av 2014 var konsernets likviditetsindikatorer som følger:

Tabell 24 Likviditetsindikatorer

Likviditetsindikator	Verdi
LBI	99,8
NSFR	99,0

NSFR er noe redusert gjennom 2014. Dette skyldes at en større andel obligasjoner har mindre enn ett år igjen til forfall.

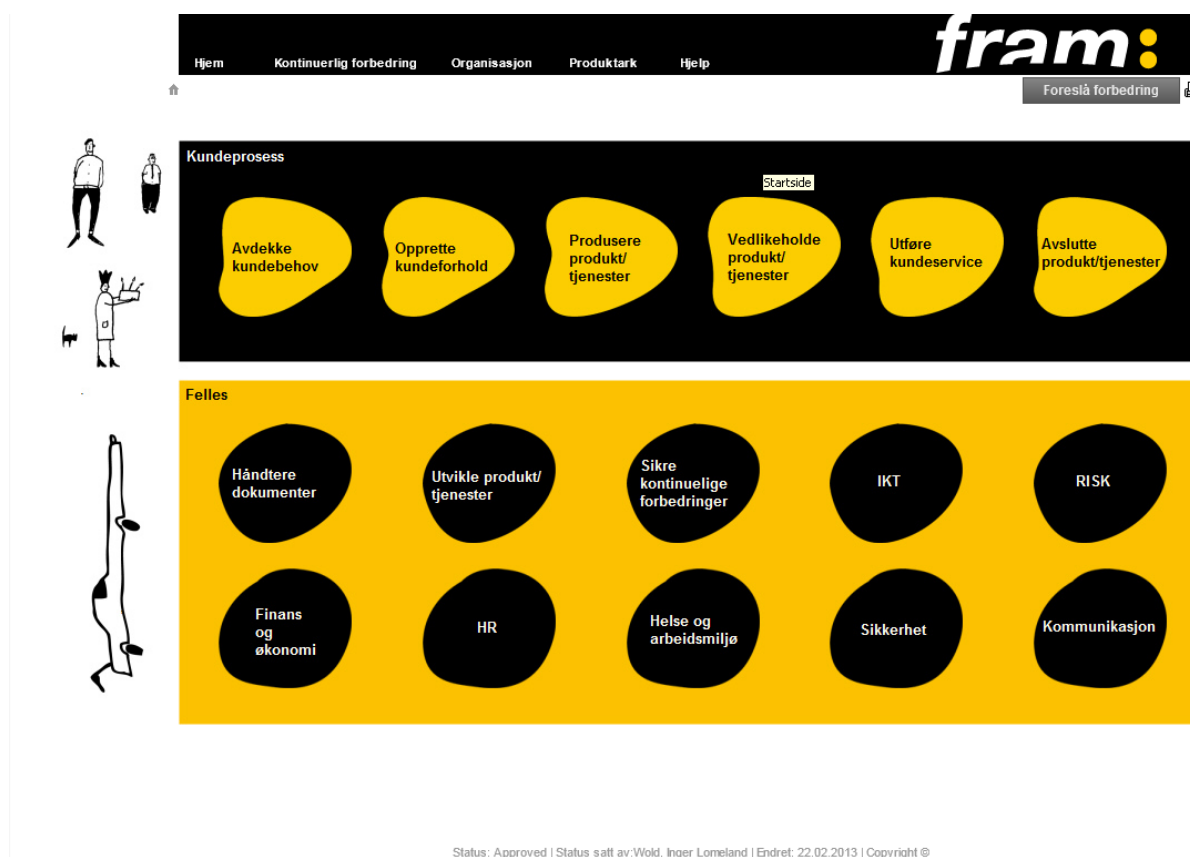
5.2 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og systemer, eller eksterne hendelser. Konsernet har vedtatt at det kan aksepteres lav til moderat operasjonell risiko, og det har i løpet av de siste årene lagt ned betydelige ressurser for å påse at risikonivået opprettholdes.

5.2.1 FRAM

For å sikre korrekt arbeidsmetoder er det igangsatt arbeid med å visualisere bankens prosesser. Dette er et omfattende prosjekt, men konsernet har prioritert kundeprosessene i første omgang. Fram er modellbasert kvalitets- og styringssystem som samler bankens prosesser, rutiner og arbeidsbeskrivelser i et verktøy:

Figur 10 Eksponering operasjonell risiko - FRAM

Hensikten med FRAM er å redusere sannsynligheten for at negative operasjonelle hendelser inntreffer.

5.2.2 Autorisasjonsordningen (AFR)

Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) er en nasjonal autorisasjonsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos finansielle rådgivere. Konsernet har også gjennom 2013 hatt fokus på AFR. Alle konsernets rådgivere er nå autorisert etter denne ordningen. Dette innebærer at konsernet har et høyt kompetent rådgiverkorps som ivaretar gode kundeopplevelser og kvalitet i kundeprosessene.

5.2.3 IKT sikkerhet

Konsernet gjennomfører jevnlig risiko- og sårbarhetsanalyse for stabil og sikker IT-drift. Siste gjennomførte analyse gir ingen indikasjoner på vesentlige risikoområder hvor anses som kritiske etter gjennomført kontrolltiltak.

5.2.4 Hvitvasking

Konsernet har også gjennom 2014 hatt fokus på forebyggende arbeid for å hindre hvitvasking. Konsernet har utarbeidet nye rutiner basert på hvitvaskingsloven, med tilhørende forskrift og rundskriv fra Finanstilsynet. Formålet med rutinene er å forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med transaksjoner med tilknytning til terrorhandlinger. Bankens hovedoppgave er å ha god kundekontroll og registrering, risikovurdering av alle kunder, løpende oppfølging av kundene, undersøke mistenkelige transaksjoner og kunder samt rapportering til Økokrim.

Konklusjon fra internrevisjonens gjennomgang av hvitvaskingsområdet i banken i 2014 er kvaliteten av arbeidet med hvitvasking i Sandnes Sparebank er bra.

I tillegg til etablering av rutiner omkring hvitvasking har det også vært fokus på opplæring av samtlige ansatte omkring identifisering og rapportering av mistenkelige transaksjoner.

5.2.5 Internkontroll

Internkontroll gjennomføres på alle nivåer i konsernet. Ansvarliggjøring sikres gjennom tydelig kommunikasjon av strategiske tiltak og fastsatte mål til de ansatte. Dette blir operasjonalisert gjennom klart definerte roller, ansvar og forventninger, der områdelederne holdes ansvarlige for måloppnåelse innenfor sitt ansvarsområde.

5.2.6 Internrevisjon

Konsernet har utkontraktet internrevisjon til BDO. Internrevisjon rapporterer til revisjonsutvalget og styret.

Hovedoppgaven til internrevisjon er å vurdere om den etablerte internkontroller fungerer optimalt, i tillegg til at internrevisjon skal bidra til å forbedre bankens risikostyring og internkontroll.

5.2.7 Uønskede hendelser

Sandnes Sparebanks løsning for rapportering og oppfølging av uønskede hendelser fungerer tilfredsstillende.

6 Pantsetting av egne aktiva

Konsernets finansieringsstruktur har endret seg de siste årene, da særlig etter etablering av SSB Boligkreditt. Etablering av SSB Boligkreditt medførte at konsernet fikk tilgang til finansiering gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). For konsernet som helhet er det en fordel å ha en mest diversifisert finansieringsstruktur, noe som også er nedfelt i konsernets Finansstrategi.

I forhold til utstedelse av OMF fra SSB Boligkreditt har konsernet etablert rammer for hvor stor andel av konsernets boliglån som kan overføres til SSB Boligkreditt. Ved utgangen av 2014 overholdes etablerte rammer.

Ved utgangen av 2014 var stauts når det gjelder overførte boliglån til SSB Boligkreditt som følger:

Figur 11 Overføring av boliglån SSB Boligkreditt

Hva	Beløp
Utlån konsern	23.880.997
PM utlån konsern	15.685.318
PM utlån overført SSB Boligkreditt	6.783.870
Innskudd konsern	14.323.239
Obligasjonslån med fortrinnsrett, pålydende (OMF)	5.600.000
Andel utlån konsern overført SSBB	28,4 %
Andel PM utlån overført SSBB	43,3%
Innskuddsdekning konsern	59,9 %
Innskuddsdekning morbank	83,9 %

Konsernet er tilfreds med graden av overføring av boliglån til SSB Boligkreditt.

7 Avkastning og utbyttepolitikk

Sandnes Sparebank har som mål å forvalte sine samlede ressurser slik at egenkapitalbeviserne gis en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning. Årsoverskuddet fordeles mellom eierandelskapitalen (egenkapitalbeviserne) og egenkapitalbevisandelen i samme forhold som deres respektive andel av bankens egenkapital.

Sandnes Sparebank legger til grunn at inntil halvparten av eierandelskapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at inntil halvparten av egenkapitalbeviskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til en stiftelse med slikt formål. I vurderingen vil det bli lagt vekt på at egenkapitalbevisernes andel av samlet egenkapital (eierbrøk) bør holdes stabil.

Ved fastsettelsen av det samlede utdelingsnivået tas det hensyn til forventet resultatutvikling, eksterne rammebetingelser og konsernets vurderte behov for kjernekapital.

På årlig basis godkjenner bankens forstanderskap en egen fullmakt til styret som gjelder opptak og tilbakekjøp av ansvarlig lånekapital. Denne fullmakten videreføres fra styret til administrasjonen.